

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІМ'Ї ЯК СОЦІОЕКОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ У ПРОСТОРІ МЕГАПОЛІСУ

У статті представлено результати аналізу проблем, пов'язаних з соціально-психологічними особливостями функціонування сім'ї, що зазнає значної трансформації в період невпинного нарощування кількості міського населення та утворення мегаполісів. Визначено сім'ю як соціо-екологічну систему, в котрій відбувається співдетермінація розвитку всіх її членів, розглянуто позитивні та негативні боки способу життя сучасної сім'ї в умовах великого міста, варіанти захисних стратегій самозбереження та окреслені загальні лінії здійснення психологічного супроводу та підтримки сім'ї.

Особлива увага приділена аналізу сучасного сімейного середовища в контексті глобального середовища великого міста, адже саме тут, на наш погляд, знаходяться ресурсні можливості, і водночас - точки розриву зв'язків, які мають утримувати систему.

Ключові слова: *мегаполіс, сімейне середовище, активізація внутрішнього ресурсу, екологічна орієнтованість.*

Останні десятиліття розвитку науки характеризуються виникненням нових напрямків, що будучи міждисциплінарними за характером, намагаються охопити системні взаємозв'язки людини та її оточення. Нині самостійно розвиваються такі напрямки наукового пошуку як соціальна екологія, психологія архітектури, психологія середовища, психогеографія, соціальна екологія, екологічна психологія та психологічна екологія. Загальна ідея досліджень полягає у тому, що всі організми перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності з середовищем, в ході якого вони його змінюють та змінюються самі. Спрямовання психологічних досліджень віддзеркалює поступовий перехід до нового діалектичного концептуального мислення, що спричинене розвитком технологій та прискореними соціальними перетвореннями.

Місто з позиції соціальної психології розглядається як велика соціальна група, що характеризується специфікою міжособистісних відносин і спілкування (С. Мілграм, Ю.А. Підодня, М.Л. Паламарчук, Т.В. Семенова). Узагальнення досліджень міста, проведених П. Бурд'є, М. Вебером, Л. Віртом, В.Л. Глазичевим, Г. Зіммеlem, А.В. Іконніковим, М. Хайдеггером та інших дозволило розглядати його як «модель комунікації, що розтягнута в просторі», як перетин економічних, культурних, просторово-часових, соціальних, духовних,

особистісних координат, як велику соціальну групу, що характеризується особливостями організації спілкування і взаємодії між людьми, специфікою відносин між людьми. Наукові дослідження присвячувались вивченню культурно-історичної динаміки взаємозв'язку між структурно-організаційними параметрами простору міського середовища та особливостями відносин всередині міської спільноти, соціально-психологічними потребами мешканців міста (Е. Берджесс, В. Віндельбант, В.Л. Глазичев, Г. Зіммель, Е. Зомбарт, Р. Парк, Р. Сеннет, О. Шпенглер).

Середовище міста є широким простором для дослідження системи міжособистісних стосунків жителів міста: 1) як середовище їх життєвої реалізації; 2) як один з факторів, що обумовлюють параметри відносин з іншими людьми; 3) як специфічна форма організації міжособистісних стосунків. Аналіз робіт, присвячених вивченню впливу територіальних, просторово-часових параметрів проживання в місті на особливості відносин жителів міст різного типу: мегаполісу, великого і малого міст, дає уявлення про структуру, властивості, соціально-психологічні функції територіально-просторових параметрів проживання в місті та особливості поведінки мешканців. Було показано, що територіально-просторово-часові параметри, що диференціюють мешканців міста, виконують кілька функцій, центральне місце серед яких посідають соціально-психологічні: комунікативна, інтегративна, соціалізуюча, функція задоволення соціально-психологічних потреб. Аналіз літературних джерел вказує на існування певного припущення, що жителі міст різного типу, диференційовані за територіальними, просторовими, часовими параметрами проживання, відрізняються і особливостями соціально-психологічних потреб і відповідно - стосунків з іншими людьми.

Науковці дедалі більше виявляють зацікавлення в дослідженні впливу територіально-просторових параметрів на формування і динаміку стосунків між людьми. На основі аналізу робіт, що розглядають проблему співвідношення соціального та фізичного просторів (П. Бурд'є, П. Бергер, І. Гофман, Е.Н. Заборова, А. Лефевр, Т. Лукман), можемо зробити висновок, що особливості міжособистісних відносин (близькість / дистантність, включеність / ізоляція, контроль та ін.) є тісно пов'язаними з територіально-просторовою організацією взаємодії спілкування. Вплив організації середовища на формування і динаміку системи відносин особистості на різних рівнях функціонування систем життєдіяльності аналізується на мікро, мезо і макрорівнях в роботах У. Бронфенбреннера, В.Н. Дружиніна, Г.А. Ковальова, Т. Нійт, В.І. Панова, Л.В. Сохань, О.В. Рудоміно-Дусятської, З.И. Рябикина, В.І. Панова, М. Хейдметс, Є.Г. Ейдмільлера, В.В. Юстицькіса. Узагальнюючи ці дослідження можна твердити, що серед найважливіших складових макросередовища виступає тип міста, що обумовлює особливості системи відносин всередині міської спільноти,

а також відмінності відносно мешканців міст різного типу з іншими людьми в локальних спільнотах (сім'ї, на праці, навчанні тощо).

Виділимо загальну специфіку проживання людини в середовищі великого міста. В першу чергу, на думку ряду дослідників, вона проявляється в міжособистісних стосунках і спілкуванні людей (Г. Зимміліна, С. Мілграм, М. Вебер, Ч. Кулі). Дослідження в галузі соціології, психології присвячувались вивченню особливостей проживання людини у великому місті, де особлива увага приділялась аналізу «психологічних наслідків» урбанізації [3, 4, 6]. Так, ще на початку минулого століття Л. Мамфорд вказував на негативні сторони життя населення в мегаполісі: соціальну дезінтеграцію, погану екологію, брак елементарних умов життя (сонячного світла, свіжого повітря), безладні міські райони, емоційна напруженість, всілякі хвороби. Можна продовжити список негативних наслідків життя особистості та соціальних груп, що впливають на взаємодію людей у великих містах. Йдеться про формалізацію особистих стосунків, послаблення моральних принципів (Е. Дюркгейм), зниженні глибини і інтимності міжособистісних контактів (М. Вебер, Ч. Кулі).

За даними А. А. Балакиної тип міста обумовлює відмінності у характері ставлення до узагальненого «іншого» у жителів міста. Автор відмічає, що жителі мегаполісу в порівнянні з жителями великих і малих міст демонструють найбільш високий рівень вираженості негативного ставлення до інших, причому не останню роль тут відіграють територіально-просторові та часові чинники (місце народження, тип проживання, наявність або відсутність переїзду) [1]. М. Хейдметс вказує на наступні особливості міського життя: небувала концентрація людей, з одного боку, і збільшення просторового розосередження їхньої діяльності, - з іншого; надмірне підвищення числа і інтенсивності контактів; підірвання традиційних зв'язків між людьми; анонімність і часом анонімність характеру спілкування; втрата традиційних сусідських стосунків; публічність більшої частини діяльності людей. Також автор робить акцент на розвитку ставлення людини до середовища, яке стає поступово для неї психологічно «чужим». На думку дослідника, що підтверджено і в роботах вітчизняної вченої О.В.Рудоміно-Дусятської, жителі мегаполісу ставляться до нього байдуже і навіть «агресивно», у них відсутнє почуття «свого» двору, будинку, вулиці, міста [2].

Сім'я є надзвичайно динамічна система, що постійно перебуває в русі і змінах, що обумовлені перш за все змінами в цілісній суспільній системі. Як одне із завоювань культури людства, сім'я виникла на певному етапі історичного розвитку людини, і те, що вона з розвитком цивілізації, виявляється дедалі більше вразливою та часто-густо все менш запитаною, змушує задуматися про цілі, цінності і власне про «ціну» прогресу і запобіжні заходи, якими може скористатися людство, спрямовуючи зусилля на її збереження. Застереження

В.І.Вернадського про необхідність побудови якісно нових стосунків з навколишнім середовищем через посилення гуманістичної складової освіти та виховання й досі є недостатньо досягнутим в українському суспільстві. Особливої актуальності набуває аналіз сучасного сімейного середовища в контексті глобального середовища великого міста, адже саме тут, на наш погляд, знаходяться потенційні точки розвитку та стагнації, що активізувавшись можуть перенести систему на вищий щабель розвитку, або спрямовувати на поступову деградацію та розпад.

Проживання сім'ї в мегаполісі впливає і на її психологічний клімат, в тому числі, систему дитячо-батьківських відносин, сімейні цінності, включаючи традиції, ритуали і т. д. Сучасні сім'ї мегаполісу, особливо молоді, існують в умовах постійного стресу. Багато батьків відчувають фінансові труднощі, у них відсутнє власне житло, яке доводиться винаймати, характерним є напружений графік роботи, хронічна втома, і відповідний психологічний стан старших членів родини, що є вагомим чинником благополуччя дітей, які зростають у ній. У сім'ях великого міста спостерігається тенденція до зміни сімейних ролей і системи сімейних цінностей, порушення міжпоколінних відносин, відсутність сімейних традицій (наприклад, спільного проведення часу у вихідні дні, вечірні години, спільні вечерея, обід, сніданок) і сімейних свят. Все це безпосередньо впливає не тільки на психологічний клімат у сім'ї, а й на її розмір (часом і відтермінування народження первістка, відмова від народження другої дитини) і т. п. Важливим для самопочуття батьків є факт їхнього соціального статусу, як городянина: «корінні» городяни чи ні; як довго вони живуть у мегаполісі; особливості умов проживання (центр або «спальні» райони, котеджні селища або «старе» житло під знесення, власне або винаймане житло і т. п.). Таким чином, проблема дослідження пов'язана з вибором оптимальної системи чинників, яка детермінує соціально-психологічне благополуччя дітей, котрі проживають в мегаполісі. Дана система чинників включає об'єктивні умови проживання (район проживання, тип забудови будинку, поверховість і т. д.), характеристики сім'ї та батьків (її розмір, склад, сфера зайнятості батьків, рівень матеріального добробуту сім'ї, ціннісні орієнтації батьків, тип дитячо-батьківських відносин, наявність традицій і т. п.), а також характеристики самої дитини, які виступають у ролі психологічних і соціально-психологічних детермінант її благополуччя. Зокрема, важливим є вивчення уявлень дітей про психологічний клімат в родині, умови проживання в мегаполісі, їх відносин з оточуючими значущими людьми і т.п. Всі фактори, взаємодіючи між собою, утворюють цілісну багаторівневу систему впливів, які детермінують соціально-психологічне благополуччя дітей, що проживають в мегаполісі.

Дедалі більшою мірою охоплює мешканців великих міст феномен міста, описаний у дослідженнях Р.Сеннета, а саме - розщеплення життєдіяльності членів сім'ї на публічну і приватну сфери життя.

Частка публічної сфери в рамках мегаполісу суттєво домінує над приватною, завойовуючи дедалі більший психологічний простір життя городян. Разом з цим формальні зв'язки починають превалювати над близькими тривалими емоційними контактами. Поділ публічного і приватного життя проявляється в тому, що різними стають самі нормативні орієнтири, якими керуються старші, молодші члени сім'ї. Правила поведінки, які вважаються адекватними у приватному житті, засновані на цінностях і нормах «традиційного» суспільства і передаються в родині з покоління в покоління, багато в чому перестають відповідати способам поведінки, які призводять до успіху в житті публічному. Так, наприклад, «пошанування та повага до старших», що передбачає допомогу їм, виконання прохань, терпиме ставлення до критичних, часом і різких зауважень, зазнає разючих змін саме у середовищі великого міста. У традиційній сім'ї, як і в традиційній «громаді» такими старшими були бабусі, дідусі, старші за віком родичі або добре знайомі сусіди. У мегаполісі для дитини коло «старших» непомірно розширюється за рахунок абсолютно незнайомих їй людей (анонімною є при цьому і сама дитина, а не лише старші). Правила безпеки або потреба в збереженні почуття власної гідності можуть в різних ситуаціях суперечити проявам елементарної поваги.

На важливість реальної або уявної контрольованості середовища (можливість контролю фізичного оточення і потоку інформації) вказує М. Раудсепп, визначаючи цей контроль як детермінанту психологічного благополуччя окремої особистості та сім'ї в цілому. Дослідником виділяються особливості проживання городян у висотних будинках (типової забудови) в порівнянні з малоповерховими і «окремими» будинками. До них належать: менша візуальна і акустична ізоляція, обмеженість простору, ускладнений вихід з будинку в двір (залежність від ліфтів). Цікаво, що автор відмічає і негативні ефекти проживання дітей у висотних будинках: відсутність можливостей для ігрової діяльності (шум і обмеженість територій двору), недостатні умови для забезпечення безпеки дітей (спостереження мам за дітьми, що грають у дворі самостійно, залежить від поверху проживання).

В цілому, діяльність дітей поза помешканням відокремлена від їх діяльності в ньому, від батьків, таким чином дітей рідше відпускають гуляти в двір самостійно. Відзначається напруженість, стан тривоги у матерів маленьких дітей, підлітків, що живуть на високих поверхах (більше різних небезпек). Наслідки обмеженості проживання в квартирі виявляються у городян в тенденції проводити час удома, в переважанні пасивного проведення дозвілля (перегляд телепередач, наприклад) часу порівняно з активним (спорт, прогулянки і т. п.) Дитина, що народилася в мегаполісі, сприймає навколишні умови як «природне місце існування». Вона не адаптується, а живе в умовах «автомобільних пробок», високого рівня шуму, загазованості і щільності населення. Орієнтуючись в тому, що оточує в предметно-

просторовому, природному і соціальному середовищах міста, дитина формує образ середовища, спираючись на власний життєвий досвід, а також на думку батьків, близьких людей. Певний психологічний «слід» в індивідуальному розвитку дитини може залишати навіть ландшафт місцевості, архітектура місцевості, дизайн будинку, специфіка організації житлового середовища з точки зору відкритості впливам із зовнішнього світу.

Сучасне велике місто, як дітище нашої егоорієнтованої цивілізації, всім своїм розвитком зорієнтоване на особистість та її цінності (кар'єра, влада, слава і ін.). На протигагу цінностям «громади і родинності», людині одній простіше відповідати запитам сучасного мегаполісу, і велике місто теж зорієнтована переважно на неї, як індивідуальну персону. А власне системні сімейні цінності погано вбудовуються і корелюють з цінностями мегаполісу і таким чином для мешканця великого міста певною мірою утруднено «впізнавання» системних цінностей і їх визнання, прийняття, примирення з персональними цінностями членів навіть власної, а також й інших сімей. Темп життя сучасного великого міста характеризується швидкими змінами, отже часто-густо тільки вільна, мобільна, а це, як правило, самотня особистість, може максимально рухатися в унісон, встигати, не відставати, бути в курсі, бути в потоці «життя», про який маємо можливість дізнатися з ґрунтовних праць М.Чиксентмихайя. Сім'я, характеризуючись децю іншим, менш динамічним внутрішнім темпераментом, зазвичай не встигає і багатьма городянами, особливо молодшого покоління сприймається як якась старожитність, архаїка, тягар і т.п. І особистості, що відгукується на вимоги, захоплюється принадами сучасного мегаполісу, - стає недостатньо простору, тісно в сімейному середовищі, і вона часто обирає (часом свідомо, часом позасвідомо) між мегаполісом і сім'єю на користь першого. А сім'я, як цілісна система, первинне середовище розвитку людини з її цінностями і закономірностями виявляється «між двох вогнів» - особистістю і мегаполісом. Виходячи з системи уявлень екологічної психології, розглядаємо сім'ю як «соціоекологічну систему», як середовище, простір взаємовпливів та умов, факторів розвитку особистості (що містяться у просторово-предметному, інформаційному, культурному, природному, побутовому, міжособистісному та ін. оточеннях). В залежності від якості та наповнення середовища тими, чи іншими елементами можна бачити його варіативність та міру наближення до екологічно орієнтованого.

Проблеми, що супроводжують сім'ю на різних етапах її становлення та розвитку в сучасному мегаполісі - є одним з відображень тенденцій розвитку самої цивілізації та її дітища - сучасного мегаполісу. Сімейне середовище завжди об'єднує в собі елементи просторової організації дому, соціальні, економічні характеристики, культурний потенціал членів сім'ї, особливості традицій та алгоритми міжособистісного спілкування, виховний та освітній контекст.

Вивчення особливостей варіативних моделей побудови родини як унікального соціального середовища та побудови певного способу життя видається надзвичайно важливим в плані можливостей прогнозувати тенденції та зміни в процесі розвитку сім'ї, як первинного середовища розвитку дитини, а також визначати вектори того чи іншого психологічного супроводу та підтримки сімейної системи, яка характеризується співдетермінацією розвитку всіх її членів.

Сімейна система в сучасному мегаполісі характеризується тим, що є об'єктом впливу потужних та постійно оновлюваних подій, ситуацій та інформації, часто-густо деструктивного характеру як реального, так і з віртуального життя (інформація зі ЗМІ та соціальних мереж); - перетворення членів сім'ї та сім'ї в цілому в «атомізованого споживача» інформації через руйнування традиційних соціальних зв'язків; - розмивання та втрата смислів і символів національних культур, і як наслідок – послаблення та розмивання їх захисного потенціалу. Для виживання в цих умовах людина обирає один з двох шляхів. Перший - шлях захисту (фільтрації, витіснення) від надлишку стимулів, яким переповнене середовище мегаполісу, та на які людина не в змозі продуктивно реагувати, натомість накопичуючи невідредагований психологічний матеріал в підсвідомому, що рано чи пізно призводить до проблем із соматичним та психологічним здоров'ям. Інший шлях полягає у намаганні переробити деструктивну інформацію через її осмислення, звернення до найбільш поширеного «накопичувача» цих смислів – екрану телевізора, інтернету. Однак ці смисли часто стають джерелами нових проблем та травм. Все це може призводити до накопичення в сучасних сім'ях мегаполісу низки психологічних проблем.

Руйнування традиційних соціальних зв'язків у мегаполісі призводить до того, що людина шукає нові форми соціальної ідентичності. Приналежність до групи дає відчуття стабільності та передбачуваності світу, віру в його логічність і керованість, можливість користуватися загальними для групи «життєвими рецептами» (С. Стефаненко). Нова соціальна ідентичність як «група підтримки» може замінювати людині колишні традиційні зв'язки, сімейні, зокрема, пропонуючи нові смисли, символи та нову міфологію. Такі нові зв'язки ніяким чином не є пов'язаними з сімейною історією, традиціями та ритуалами, не передаються у спадок і більшою мірою (порівняно з традиційним суспільством) залежать від індивідуальних особистісних і професійних якостей самої людини.

Велике місто пропонує людині безліч можливостей для розвитку, пошуку своєї референтної групи, «групи підтримки»: професійні спільноти, дискусійні клуби, спільноти, що створюються навколо розвиваючих, розважальних, спортивних і політичних соціальних інститутів. Але задля того, щоб скористатися цими можливостями, необхідно виявити ініціативу, здійснити самостійний пошук, вибір, тобто вже володіти певним рівнем ініціативності,

відкритості і впевненості в собі. Тобто, володіти тими навичками і якостями, які в найбільшій мірі є невиявленими, неактивованими в людей, найбільш чутливих до агресивних та травмуючих впливів сучасного мегаполісу.

Проаналізовані нами психологічні особливості життя родини у великому місті задають і певний погляд на завдання її психологічного супроводу. А саме: зважаючи на розщеплення публічного і приватного життя людини в мегаполісі як одного з джерел дискомфорту особистості, нам здається важливим приділяти окрему увагу наступним завданням:

- інтеграції на особистісному і сімейному рівнях суперечностей між вимогами, що висуваються перед людиною в особистому, сімейному житті та публічному; особливо це стосується сімей, що виховують підлітків та проживають великими, кілька поколінними родинами;

- допомозі та сприянню у формуванні в городянина (від школяра до людини похилого віку) соціальних зв'язків, активізації ресурсів і схильностей для пошуку відповідних ресурсних спільнот та «груп сили», «груп підтримки»;

- протидії та запобіганню розмиванню і втраті смислів і символів національних культур в умовах мегаполісу, що має дозволити віднаходити смисли, символи, осучаснювати традиції поза обмеженнями рамками культури якоїсь конкретної спільноти; Таким чином виникає можливість використовувати загальнолюдське культурне надбання через активний пошук та відкриття в ньому того, що переживається родиною як близьке і може стати ресурсом сили, самодопомоги і взаємодопомоги.

Місто, як своєрідний простір, що потенційно є ресурсом сили або слабкості окремої людини та сім'ї, водночас притягує до себе все нових його жителів, але й витісняє, виштовхує тих, хто давно вкорінився, чи нещодавно став городянином. Розуміння того, що сучасна соціальна та екологічна ситуація орієнтує нас на реалізацію цілісних та системних уявлень, які охоплюють взаємовідносини людини, сім'ї з природним та соціальним оточенням, визнаючи екологічно орієнтований зміст внутрішньої організації кожного члена сім'ї та родини в цілому, покликане окреслити стратегію самозбереження сім'ї в умовах мегаполісу.

Психологічна наука потребує переходу до нового діалектичного концептуального мислення, що спричинене небаченим розвитком технологій та прискореними соціальними перетвореннями. Одним із напрямків, що визначають цілісний підхід до функціонування сім'ї в просторі великого міста, на наш погляд, в метафоричній формі задається Халілем Джебраном у книзі «Пророк»: «Збудуйте в пустелі житло із своїх образів перш ніж будувати дім в стінах міста. Оскільки як ви повертаєтесь додому свого в сутінках, так повертається і подорожній в вас, вічно далекий і самотній. Дім ваш – ваше більше тіло. Він росте під сонцем і спить в нічній тиші, і йому сняться сні.

Хіба не спить ваш дім і не йде він у сні з міста в гай чи на вершину пагорба? Якби я міг зібрати ваші будинки в свої долони і як сіяч, розкидати їх по лісах та лугах! Якби долини були вашими вулицями і зелені стежки – алеями, щоб ви могли шукати один одного у виноградниках і приходити з ароматом землі в своїх шатах!» [7, с.2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балакіна А.А. Особенности отношения к Другому жителей мегаполиса, крупнейшего и малого городов [Текст] / А.А. Балакіна // Российский психологический журнал. 2011. Т. 8. № 5. С. 50–55.
2. Рудоміно-Дусятська О.В. Екологічно-орієнтований спосіб життя як предмет психологічного дослідження // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. Максименка С.Д. – К., 2012. – Т.7, вип. 28 – С. 192 – 199
3. Балакіна А.А. Особенности отношения к Другому жителей мегаполиса, крупнейшего и малого городов [Текст] / А.А. Балакіна // Российский психологический журнал. 2011. Т. 8. № 5. С. 50–55.
3. Черноушек М. Психология жизненной среды. — М., 1989. 174 с.
4. Швалб Ю. М. Еколого-психологічні виміри способу життя / Ю. М. Швалб // Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України – К., – Т.7. – Вип.5.– Ч.2. – С.294-301.
5. Халіл Джебран. Пророк. – Софія, 2008
6. Berry B.J.L. (1976) The Counterurbanization Process: Urban America since 1970 // Urban Affairs Annual Reviews, no 11, pp. 17–30.

REFERENCES

1. Balakyna A.A. Osobennosti otnosheniya k Druhomu zhytelei megalypolysa, krupneisheho y maloho horodov [Tekst] / A.A. Balakyna // Rossyyskiy psy- kholohycheskiy zhurnal. 2011. T. 8. № 5. S. 50–55
2. Rudomino-Dusyatska O.V. Ekologichno-orientovaniy sposib zhittya yak predmet psihologichnogo doslidzhennya // Aktualni problemi psihologiyi. Zbirnik naukovih prats Institutu psihologiyi im. G.S. Kostyuka NAPN Ukrayini / za red. Maksimenka S.D. – K., 2012. – T.7, vip. 28 – S. 192 – 199.
3. Chernoushek M. Psihologiya zhiznennoy sredy. — M., 1989. 174 s.
4. Shvalb Yu. M. Ekologo-psihologichni vimiri sposobu zhittya / Yu.M. Shvalb // Aktualni problemi psihologiyi: Zb. nauk. prats In-tu psihologiyi im. G. S. Kostyuka NAPN Ukrayini – K., – T.7. – Vip.5.– Ch.2. – S. 294-301.
5. Khalyl Dzhebran. Prorok. – Sofya, 2008
6. Berry B.J.L. (1976) The Counterurbanization Process: Urban America since 1970 // Urban Affairs Annual Reviews, no 11, pp. 17–30.

УДК 159.922

ВОВЧИК-БЛАКЫТНА О. О.

Институт психологии имени Г.С. Костюка НАПН Украины, г. Киев

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СЕМЬИ КАК СОЦИОЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ В ПРОСТРАНСТВЕ МЕГАПОЛИСА

В статье представлены результаты анализа проблемы, сопряженной с социально-психологическими особенностями функционирования института семьи, переживающего значительную трансформацию в период непрерывного наращивания численности городского населения и образования мегаполисов. Предпринята попытка определения семьи как социоэкологической системы, в которой происходит содетерминация развития всех ее членов.

Рассмотрены положительные и отрицательные стороны изменяющегося образа жизни современной семьи в условиях мегаполиса, варианты защитных стратегий самосохранения, намечены основные линии психологического сопровождения и поддержки семьи.

Ключевые слова: *мегаполис, семейная среда, активизация внутреннего ресурса, экологическая ориентация .*

UDC 159.922

O. O. VOVCHUK-BLAKYTNA

G.S.Kostiuk Institute of Psychology NAPS Ukraine, Kyiv

MODERN FAMILY IN METROPOLIS: SPACE STRENGTHS AND WEAKNESSES

The article presents the results of the analysis of problems related to social and psychological characteristics of functioning of the family in megapolis. Attention is focuses on the significant processes of family lifestyle transformation during globalization changes. The definition of the family as a socioecological system, which is characterized by codetermination of development of all its members proposes.

The authour explores the positive and negative aspects of modern family lifestyle in a metropolis, the options of self defense tactics and outlined the main lines of implementation of psychological support for family.

Keywords: *metropolis, family environment, activation of internal resources, environmental orientation.*